Ruokaviraston taloudellinen viitekehys **2.10.2107**

Kirsi Heinonen/MMM

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 15.2.2017 hankkeen Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston yhdistämiseksi sekä Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksen sen osan siirtämiseksi yhdistettävään virastoon, joka tuottaa palveluita muille hallinnonalan virastoille kuin Maanmittauslaitokselle. Viraston nimeksi tulee Ruokavirasto, ruotsiksi livsmedelsverket.

Viraston tehtävänä olisi elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistäminen, valvonta ja tutkimus sekä Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, unionin rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpano.

Perustettavasta virastosta tulisi valtion keskushallintoon lähes tuhannen henkilön asiantuntijaorganisaatio, jossa yhdistyisi laaja alkutuotannon ja elintarvikealan osaaminen. Viraston on tarkoitus aloittaa toimintansa 1.1.2019. Päätoimipaikka on Seinäjoki.

Uuden viraston muodostaminen toteutettaisiin valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston tehtävät siirtyisivät uuteen virastoon valtion vuosia 2019—2022 koskevan julkisen talouden suunnitelman mukaisine toimintamenomäärärahoineen (momentit 30.20.02 ja 30.20.03). Virastojen aikaisemmilta vuosilta mahdollisesti siirtyvät määrärahat siirrettäisiin uudelle virastolle. Vuoden 2018 talousarvioesityksessä Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenomomentin määräraha on noin 38 miljoonaa euroa ja Maaseutuviraston noin 22 miljoonaa euroa. Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta siirrettävät tehtävät siirtyisivät virastoon julkisen talouden suunnitelman mukaisine määrärahoineen (momentilla 30.70.01). Kasvinsuojeluaineiden käytön valvonnan ohjaustehtävien siirtämisen vuoksi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenomomentilta (momentti 32.40.05) siirrettäisiin uudelle virastolle 35 000 euroa. Uuden viraston perustaminen ja sen edellyttämät järjestelyt otetaan huomioon vuotta 2019 koskevassa valtion talousarvioesityksessä.

Maakuntauudistuksen myötä Ruokavirastoon on tarkoitus siirtää myös eräitä tehtäviä aluehallintovirastoista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista. Tässä yhteydessä valtiovarainministeriön pääluokasta aluehallintoviraston toimintamenot -momentilta (28.40.01) siirrettäisiin noin miljoonan euron suuruinen määräraha Ruokaviraston toimintamenomomentille.

Uuden viraston perustamisesta aiheutuu alkuvaiheessa kustannuksia. Näitä syntyy mm. organisaation kehittämisestä, hallinnollisten tietojärjestelmien ja ohjelmistojen yhdistämisestä tai uudistamisesta ja yhteisten palveluprosessien kehittämisestä. Uudelle virastolle tulee myös valmistella palkkausjärjestelmä. Koska virastojen palkkatasot eroavat jonkin verran nykyisten virastokohtaisten järjestelmien mukaisten palkkausperusteiden eroista johtuen, on uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotolla todennäköisesti kustannusvaikutuksia. Palkkausjärjestelmän siirtymäkausimenettelyä tullee koskemaan valtion vuoden 2018 talousarvioon (momentti 28.60.02) sisällytettävä valtuusmenettely.

Kokonaisuudessaan esitetyllä virastolla on mahdollisuus tehostaa toimintaansa hallinto- ja tukitoimintoja yhdistämällä sekä muiltakin osin resurssien yhteiskäytöllä. Päällekkäisiä tehtäviä on lähinnä yleishallinnossa. Synergiaetuja arvioidaan lisäksi saatavan erityisesti luomuvalvonnan ja

täydentävien ehtojen valvonnan sekä tietohallinnon organisoimisesta uudella tavalla viraston sisällä. Toimitilamenoja vähentää se, että Maanmittauslaitoksesta siirtyvä, Helsingissä työskentelevä henkilöstö on tarkoitus sijoittaa Elintarviketurvallisuusviraston nykyisiin toimitiloihin, joita muokataan tilankäytöltään tehokkaammiksi ja uudet työnteon tavat paremmin mahdollistaviksi. Pidemmällä tähtäimellä edellä mainitut seikat luovat uudelle virastolle nykyisiin virastoihin verrattuna vahvemman taloudellisen kantokyvyn ja vahvistavat sopeutumista niukkeneviin hallinnon voimavaroihin. Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston yhdistäminen on myös omiaan varmistamaan vaatimustenmukaista ja yhtenäistä toimintaa muun muassa täydentävien ehtojen ja eläinten perusteella maksettavien tukien valvonnassa ja sitä kautta vähentämään riskiä siitä, että tukimenoja suljetaan joiltakin osin unionin rahoituksen ulkopuolelle.

Tuleviin hallinnon säästötavoitteisiin sopeutumisen kannalta keskeistä on tehtävien priorisointi sekä organisaation ja tehtävänkuvien järjestäminen sellaiseksi, että resurssien uudelleenkohdentaminen vaihtuvien tarpeiden mukaan on mahdollisimman joustavaa. Tarkoitus on turvata kaikissa oloissa viraston perusprosessit, kuten tukijärjestelmien häiriötön toimeenpano sekä elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy ja torjunta. Myös palvelusopimusten piiriin kuuluvien tietohallinnon palvelujen taso on tärkeää pitää korkeana. Perustehtävien osalta on tässä vaiheessa hyvin vaikea ennakoida, mistä tehtävistä resursseja mahdollisesti tulee vapautumaan uudelleen kohdennettaviksi ja minkä verran.

Yhdistäminen tarjoaisi mahdollisuuden aitoon toimintatapojen uudistamiseen ja modernisointiin. Myös tietojärjestelmien ja digitaalisen toimintaympäristön kehittäminen olisi nykyistä helpompaa, kun toiminnot olisivat yhdessä virastossa. Tukijärjestelmien toimeenpanon toteutukseen, järjestelmiin kohdistuviin komission tarkastuksiin sekä komissiolle suoritettavaan raportointiin liittyvien eri tehtäviä koskevien osioiden yhteensovittaminen helpottuisi.

Uuden maakuntahallinnon ja asiakkaiden näkökulmasta ohjaus yhdestä virastosta olisi todennäköisesti yhtenäisempää ja vahvempaa kuin kahden erillisen viraston antama ohjaus. Kasvinsuojeluaineiden käytön valvonnan ohjauksen keskittäminen perustettavaan virastoon parantaisi ohjauksen yhdenmukaisuutta ja poistaisi siihen liittyviä päällekkäisyyksiä. Viranomaistoimintaan olisi uudistukseen kytkeytyvien toiminnallisten ja organisatoristen muutosten myötä mahdollista saada lisää tehokkuutta.